

Jednotná klasifikace půd

J. Němeček

Česká zemědělská univerzita v Praze, Česká republika

V příspěvcích uveřejňovaných v časopise Rostlinná Výroba, ale i jinde, je nezbytné používat jednotné označení půd. Netýká se to pouze pedologických publikací, ale všech prací, ve kterých je třeba charakterizovat stanoviště polních pokusů, odběru půdních vzorků použitých v pokusech, modelech aj. Jinak nelze počítat s tím, že příspěvek bude náležitě pochopen.

V pedologii však neexistuje mezinárodně přijatý klasifikační systém a nomenklatura půd, tak jak tomu je v biologických vědách. Jednou z příčin tohoto stavu je skutečnost, že půda neexistuje ve formě diskrétních individuí. Objektem základní klasifikace půd se stávají kvasi-individua (profilově charakterizované pedony) v půdním

kontinuu. V pedologii přistupuje k tomuto problému nezbytnost klasifikovat vedle pedonů i půdní kombinace, typy, struktury půdního pokryvu.

Teprve v letech 1950 až 1980 bylo dosaženo v důsledku narůstající potřeby průzkumů půd postupného sjednocování základní klasifikace půd v zahraničí i u nás. Tento progres vyvrcholil v posledních dvaceti letech a promítl se do nejnovějších klasifikačních systémů, zejména do World Reference Base (1998) a Soil Taxonomy (1999). Z dalších klasifikačních systémů je nutno jmenovat systém francouzský Référentiel pédologique (1995), německý (1998) a kanadský (1998). Opět však hovoříme o několika klasifikačních systémech půd a nikoliv o systému jediném.

Tab. 1. Srovnání hlavních genetických taxonů

Skupiny půdních typů a půdní typy ČR 2001		WRB: IUSS/FAO/ISRIC 1998	Soil taxonomy 1999	
LEPTOSOLY	litozem (LI)	lithic Leptosols (LP)	ENTISOLS	...ents
	ranker (RN)	Leptosols (LP)		
	rendzina (RZ)	rendzic Leptosols (LP)		
	pararendzina (PR)	Leptosols (LP)		
REGOSOLY	regozem (RG)	Regosols (RG)		Psamments Fluvents
FLUVISOLY	fluvizem (FL)	Arenosols (AR)		
	koluvizem (KO)	Fluvisols (FL)		
VERTISOLY	smonice (SM)	Vertisols (VR)	VERTISOLS	Ustolls Udolls
ČERNOSOLY	černozem (CE)	Chernozems (CH)		
	černice (CC)	Phaeozems (PH)	ALFISOLS	
LUVISOLY	šedoze (SE)	greyic Phaeozems (gz PH)		
	hnědozem (HN)	haplic Luvisols (ha LV)		
	luvizem (LU)	Albeluvisols (AB)		
KAMBISOLY	kambizem (KA)	Cambisols (CM)	INCEPTISOLS	
	peloze (PE)			
PODZOLY	kryptopodzol (KP)	entic Podzols (et PZ)	SPODOSOLS	
	podzol (PZ)	haplic Podzols (ha PZ)		
STAGNOSOLY	pseudoglej (PG)	...Stagnosols	aquic...	
	stagnoglej (SG)	gleyic Stagnosols		
		Planosols		
GLEJSOLY	glej (GL)	Gleysols (GL)	AQU...s	
ORGANOSOLY	organozem (OR)	Histosols (HS)		
ANTHROPOSOLY	kultizem (KT)	Anthrosols (AT)		
	anthrozem (AN)			

Tab. 2. Názvy subtypů (variet) v obecné formě

modální	haplic	
	calcaric eutric dystric	} variety podle obsahu karbonátů a nasycenosti
	calcic (pouze u černozemí)	
dystrická	hyperdystric (u kambizemí)	
kambická (–ý)	cambic	
luvicá (–ý)	luvic, u hnědozemí albic	
podzolovaná	spodic (pouze varieta)	
rubifikovaná	chromic	
melanická	mollic	
umbrická (–ý)	umbric	
fluvická (–ý)	fluvic	
oglejená (–ý)	stagnic	
glejová (–ý)	gleyic	
histický	histic	
fibrická	fibric	
saprická	sapric	
arenická (–ý)	arenic	
vertická (–ý)	vertic	
pelická (–ý)	pelic	
rankerová (–ý)	skeletalic	
litická (–ý)	lithic	
antropická (–ý)	antropic	

V České republice se uplatnily klasifikace půd Pelíška (1964), v mapování zemědělských půd systém KPP (Němeček et al. 1967), v mapování lesních půd ČR systém Houbův (1965, 1970). Postupné sjednocování je obsaženo v pracích Němečka et al. (1981, 1990, 2001), Šályho (1987), Hraška et al. (1991) a Macků a Vokouna (1991, 1996).

Na základě dlouhodobé diskuse pedologů, zabývajících se zemědělskými a zejména lesnickými půdami (Vokoun, Macků, Vavříček aj.) bylo zpracováno kolektivní dílo (Němeček et al. 2001). Tento klasifikační systém, schválený Českou pedologickou společností, se stává pro ČR závazným. Důsledně řeší jednotnou klasifikaci zemědělské a lesnické využívaných půd na úrovni referenčních skupin půd (propojujících naši klasifikaci s hlavními referenčními zahraničními systémy), půdních typů a subtypů na základě diagnostických horizontů a znaků v hloubce níže než 0,25 m (0,2 m u podzolů). Specifické rysy lesních půd v povrchových horizontech jsou v minerální části profilu (mikropodzolizace, hlubší humusové horizonty) hodnoceny na úrovni variet, trofismus

půdy na úrovni subvariet a humusové formy jako ekologické fáze.

Nezbytný požadavek publikovat příspěvky v angličtině přináší problém převodu nomenklatury do již uvedeného světového referenčního systému WRB (ISSS-ISRIC-FAO 1998), při publikacích v USA pak do nomenklatury americké taxonomie (USDA-NRCS 1999).

V tab. 1 uvádíme srovnání v označení půd českého klasifikačního systému na úrovni referenčních skupin a půdních typů (výjimečně subtypů) s výše uvedenými dvěma referenčními systémy.

Pro taxonomickou úroveň subtypů a některých hlavních variet uvádíme v tab. 2 možnosti převodu v obecnější formě.

LITERATURA

- Arbeitskreis für Bodensystematik der DBG (1998): Systematik der Böden und der bodenbildenden Substrate Deutschlands. Mitt. Dtsch. Bodenk. Gesell., 86: 180.
- Houbá A. (1965, 1970): Půdní typy a nižší taxonomické půdní jednotky typologického průzkumu půd. ÚHÚL, Zvolen, prac. Brandýs n. L.
- Hraško J. et al. (1991): Morfogenetický klasifikační systém půd ČSFR. VÚPÚ, Bratislava.
- INRA (1995): Référentiel pédologique. INRA, Paris.
- ISSS-ISRIC-FAO (1998): World reference basis for soil resources. World Soil Res. Rep. FAO Rome, 84: 92.
- Macků J., Vokoun J. (1991, 1996): Klasifikační systém půd. ÚHÚL.
- Němeček J. et al. (1967): Průzkum zemědělských půd ČSSR. 1. díl. MZVŽ, Praha.
- Němeček J. (1981): Základní diagnostické znaky a klasifikace půd ČSR. Academia – Studie ČSAV, 8.
- Němeček J., Smolíková L., Kutílek M. (1990): Pedologie a paleopedologie. Academia, Praha.
- Němeček J. et al. (2001): Taxonomický klasifikační systém půd České republiky. ČZU, Praha.
- Pelíšek J. (1964): Lesnické půdoznalství. SZN, Praha.
- Soil Classification Working Group (1998): The Canadian system of soil classification. Agric. and Agri-Food Can. Publ. 1646.
- Šály R. (1987): Pôda, základ lesnej produkcie. Príroda, Bratislava.
- USDA-NRCS (1999): Soil taxonomy. Agric. Handb. No. 436, 2nd ed.

Došlo 10. 5. 2002

Kontaktní adresa:

Prof. RNDr. Jan Němeček, DrSc., Česká zemědělská univerzita v Praze, 165 21 Praha 6-Suchbát, Česká republika, tel.: + 420 2 24 38 27 52, fax: + 420 2 20 92 03 12, e-mail: jan.nemecek@af.czu.cz